

א. פעולות הביקורת

1. כבשנה הקודמת (ראה דו"ח שנתי מס. 2, עמ' 32) הקיפה הביקורת גם השנה בדיקת הקופות, מלאי הבולים ותווי-הסימון ובדיקת דמי המחזור. כן נערכה ביקורת על פעולות המחלקה לפי תיקים של חייבים ושל תיקי סוחרים רשומים.
2. במשך השנה חלו שיפורים בצורת סימון חפצי המותרות על ידי הנהגת סימון ממוספר במקום בולי המותרות. הסימון החדש מאפשר זיהוי של התפץ, שבעבורו שולם המס.
3. הוקמה ועדה בין-משרדית, שבה משתתף גם בא כוח משרדנו ושמתפקידה לקבוע את הליקויים שבשיטת הנהלת החשבונות הנוכחית (ראה דו"ח שנתי מס. 1, חלק א', עמ' 14) ולהציע שיטת הנהלת חשבונות אחידה. הוועדה עדיין לא סיכמה את הצעותיה.

ב. ליקויים שלא תוקנו או לא הוסברו כראוי

1. פיקוח על ביצוע מס מותרות

- (א) גם בדו"ח השנתי מס. 1 (חלק א', עמ' 14) וגם בדו"ח השנתי מס. 2 (עמ' 33) עמדנו על חוסר פיקוח מספיק על מכירת מותרות. אף בשנה הנסקרת קבעה הביקורת, שהפיקוח על ביצוע מס מותרות אינו מקיף עדיין את כל העוסקים במכירת מותרות. גם הפיקוח הפנימי על תיקי החייבים במשרדי הממונים האזוריים על מס מותרות עודנו לקוי. אשר לשיתוף הפעולה בין הממונים האזוריים לבין עצמם, חלו אמנם שיפורים, אך אין הוא עדיין הדוק די צורכו.
- (ב) גם הפיקוח על גביית המס, סימון המותרות, מסירת אישור תשלום המס לקונים וקביעת המחיר הסיטוני אצל סוחרים רשומים היה לקוי. אין גם הקפדה מספקת על קיום ההוראות על ידי הסוחרים הרשומים בנוגע למסירת דוחות מכירה ושאר מסמכים הדרושים לקביעת נכונותה של גביית המס.

2. תשלומי גמולין

מחלקת מס מותרות משלמת גמולין על גילוי עבירות, אף כי בסכומים קטנים, בדומה לתשלומים לפי פקודת המכס. אין אסמכתא חוקית לתשלומים אלה. סעיף מתאים לתיקון המצב, שהוצע לכנסת ב' הצעת חוק מס מסויג ומס מותרות תשי"ב-1952, לא נכלל בחוק שנתקבל. כיוון שהסעיף המוצע נדחה על ידי הכנסת, מן הראוי לשקול את נכונותו של נוהג זה.

ה. מחלקת הגבייה ומסי הרכוש

א. פעולות הביקורת

הביקורת הקיפה את בדיקת הקופות, ספרי קופה, דמי מחזור, תיקי הנשומים, ההערכות וגביית המס.

ב. ליקויים שלא תוקנו או לא הוסברו כראוי

1. גביית פיגורי מסים

נקבעו ליקויים שונים בגביית פיגורי מס הכנסה, המועברים למחלקת הגבייה לפעולה. בשנת 1951/52 התוו אמנם קווי פעולה יעילים יותר, שהיו מכוונים להגביר את שיתוף הפעולה בין מחלקת הגבייה לבין משרדי המס, אולם בכל זאת נשארו סכומים ניכרים של פיגורי מס בלא גבייה ובחלקם אף בלא טיפול מספיק.

במחלקת הגבייה אינו קיים רישום מרוכז, שיראה את הסך הכולל של הסכומים, שהועברו לגבייה, ושל הסכום שנגבה.

2. הערכת מס רכוש חקלאי וגבייתו

גביית מס הרכוש החקלאי לא נעשתה במידה מספקת. במקרים רבים לא הושלמה עדיין הערכת הקרקעות לסוגיהם.

חשבונות הנכסים והמסים אינם מתנהלים לפי שיטה אחידה במשרדים המחוזיים השונים. במיוחד יש לדאוג לכך, שתנוהל כרטיסייה שמית לפי בעלי הרכוש.

ו. מס בולים

1. המשכנו בביקורת השוטפת על מלאי הבולים וטפסי הערך ועל חשבונות הגבייה. כן הקיפה הביקורת בדיקת דרכי הגבייה וקביעת המס בהתאם לחוק, ופעולות הפיקוח בערים ובמושבות.

2. באפריל 1951 הוציא שר האוצר צו בדבר הדפסת כרטיסי הקולנוע על ידי המדפיס הממשלתי. כרטיסים אלה מודפסים בסימון מיוחד במקום כולי מס הכנסה – דבר שיש בו כדי ליעל את גביית המס ולהגביר את הפיקוח עליה. בתי הקולנוע בירושלים סירבו להנהיג שיטה זו, ואחרי דרישתנו להמריץ את ביצוע הצו, עומדים להכניס בשימוש כרטיסים אלה.

ז. המחלקה למטבע חוץ

א. פעולות הביקורת

1. עד אוגוסט 1952 רוכזו רוב הפעולות במרכז המחלקה בקריה; הפיקוח על ביטוח חיים, ניירות ערך וחשבונות חסומים רוכזו בירושלים, והפיקוח על ביטוח ימי וענייני הספנות – בחיפה. בספטמבר 1952 הועבר מרכז המחלקה לירושלים.

2. מלבד הביקורת השוטפת עסקנו בשאלות מטבע חוץ הנוגעות לביטוח חיים, ביטוח ימי, ניירות ערך, חשבונות חסומים, תיירות ואספקה לאניות.

3. בדקנו את סדרי הפיקוח על ידי המחלקה על האספקה לאניות זרות, והצבענו על הצורך בפיקוח מוגבר על המגע שבין הספקים לבין צוותי האניות.

ב. ליקויים שלא תוקנו או לא הוסברו כראוי

1. הפיקוח על מטבע חוץ המתקבל תמורת השירות הניתן לתיירים מלבד הבנקים, שאושרו על ידי המחלקה למטבע חוץ כ'סוחרים מוסמכים', הורשו גם מספר משרדי נסיעות ובתי הארחה לקבל מתיירים תשלומים במטבע חוץ, הן תמורת שירותים והן בעד מכתבי אשראי של 'שירותי תיירות ישראליים', שהונהגו במאי 1951. בהערות הביקורת, שהמצאנו למחלקה, הצבענו על מיעוט הפיקוח על המורשים האלה ועל העסקות הנעשות על ידיהם. קבענו פיגורים של כמה חודשים בהמצאת הדוחות למחלקה למטבע חוץ על ידי משרדי הנסיעות המורשים ובהעברת מטבע החוץ לחשבון האוצר.

2. הקצבת מטבע חוץ לשם יבוא חומרים המשמשים למטרות יצוא בדין וחשבון זה, בפרק הדן על משרד המסחר והתעשייה (עמ' 60); אנו עומדים על אי ניצול החומרים המובאים לשם ייצור מוצרים למטרות יצוא.